

Ministerie van Justitie

Inspectie voor de Sanctietoepassing

Inrichtingen voor Stelselmatige Daders

Deelrapport

Themaonderzoek

PI Amsterdam, ISD locatie De Schans

April 2008
Kenmerk

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Reikwijdte	3
1.3	Onderzoeksopzet	4
1.3.1	Onderzoeksvragen	4
1.3.2	Toetsingskader	4
1.3.3	Methode	4
1.3.4	Tijdpad	5
1.4	Kengetallen	6
1.5	Eerder onderzoek	7
2	Verblijfs- en reïntegratieplan	9
2.1	Totstandkoming	9
2.2	Tijdigheid	12
3	Intramurale fase	13
3.1	Het ISD-regime	13
3.2	Gedraginterventies	15
3.3	Trajectbegeleiding	18
3.4	Bejegeningssklimaat op de verblijfsafdeling	19
3.5	Psychomedische zorg	21
3.6	Vrijhedenbeleid	22
3.7	Drugsontmoedigings- en sanctiebeleid	23
4	Extramurale fase	24
4.1	Vorbereiding en uitvoering extramurale fase	24
4.2	Rapportage- en sanctiebeleid	28
4.3	Vorbereiding nazorg	29

5	Organisatie en borging van het ISD-proces	31
5.1	Rolverdeling en samenwerking binnen de penitentiaire inrichting	31
5.2	Kwantitatieve en kwalitatieve personeelsinzet	32
5.3	Rolverdeling en samenwerking met externe partijen	34
5.4	Procesbeschrijvingen	35
5.5	Gegevensregistratie	36
5.6	Monitoring ISD-trajecten	37
5.7	Evaluatie uitvoeringsbeleid	38
6	Algemene conclusies	41
	Bijlage 1: Respondenten	43
	Bijlage 2: Geadviseerde gedragsinterventies	45

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In 2004 is de wettelijke maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD) van kracht geworden. De wettelijke regeling tot plaatsing in de 'Strafrechtelijke Opvang Verslaafden' (SOV), die een aantal jaren daarvoor van kracht was geworden, is in de nieuwe maatregel opgegaan. De ISD-maatregel maakt het mogelijk om veelplegers op grond van hun justitiële verleden voor maximaal twee jaar in een ISD-voorziening te plaatsen. Daar kan al dan niet worden deelgenomen aan een intensief reïntegratietraject. Is dat het geval, dan kan de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel gefaseerd verlopen. Na een verblijf in een inrichting van het gevangeniswezen volgt dan een extramurale fase met reclasseringstoezicht.

Het ISt-onderzoek richt zich op de vraag of de betrokken penitentiaire inrichtingen en reclasseringsinstellingen bij de tenuitvoerlegging van de maatregel doen wat van hen mag worden verwacht.

Signalen dat de uitvoering van de maatregel niet zonder problemen verloopt, zijn aanleiding geweest om het themaonderzoek in het jaarplan 2007 van de ISt op te nemen.

In totaal zijn zes ISD-locaties onderzocht. In dit deelrapport worden de bevindingen gepresenteerd van het inspectieonderzoek in de PI Amsterdam, locatie De Schans.

In het hoofdrapport van het themaonderzoek worden de uitkomsten van de inspecties in de verschillende locaties gebundeld en worden algemene conclusies getrokken.

1.2 Reikwijdte

Bij de besluitvorming over het al dan niet opleggen van de ISD-maatregel en bij de tenuitvoerlegging daarvan zijn veel partijen betrokken: de zittende (ZM) en staande magistratuur (OM), de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), de drie reclasseringsorganisaties (3RO), gemeenten en zorginstellingen. Het ISt-onderzoek beperkt zich tot de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel door respectievelijk de DJI en de 3RO. De fase die voorafgaat, aan de

rechterlijke uitspraak blijft grotendeels buiten beschouwing. Ook de manier waarop gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen bij de tenuitvoerlegging van de (extramurale fase van de) maatregel, is geen onderwerp van onderzoek. Gemeentelijke overheden behoren, evenals het OM en de ZM, niet tot het toezichtdomein van de ISt.

In de deelrapporten over de andere ISD-locaties is een apart hoofdstuk opgenomen over de fase die voorafgaat aan het opleggen van de ISD-maatregel. Daarin wordt ingegaan op de identificatie van potentiële ISD-kandidaten en op de advisering door de reclassering aan de rechterlijke macht. Hoe deze voorfase in Amsterdam is georganiseerd, is niet in dit deelrapport beschreven, maar in het deelrapport over de ISD-locatie Havenstraat in Amsterdam.

1.3 Onderzoeksopzet

1.3.1 Onderzoeksvragen

In het themaonderzoek worden de volgende hoofdvragen beantwoord:

- Wordt het verblijfsplan voor de gemaatregelde tijdig opgesteld en voldoet het aan elementaire kwaliteitseisen?
- Wordt afdoende gescreend op zorgbehoeften en veiligheidsrisico's, zowel tijdens de intramurale fase als direct voorafgaande aan de extramurale fase en wordt de uitvoering van de maatregel daarop aangepast?
- Verloopt de uitvoering van de ISD-maatregel volgens plan?
- Verlopen de informatie-uitwisseling en de samenwerking tussen de betrokken functionarissen afdoende?

1.3.2 Toetsingskader

Zoals te doen gebruikelijk ontwerpt de ISt voorafgaande aan een onderzoek, een toetsingskader. In het toetsingskader geeft de Inspectie aan welke normen zij hanteert bij de beoordeling van de uitvoeringspraktijk. Het toetsingskader voor dit onderzoek is opgenomen in het hoofdrapport.

1.3.3 Methode

Per ISD-locatie is schriftelijke informatie over de plaatselijke ISD-praktijk geanalyseerd. Daarnaast zijn leidinggevend en uitvoerend van de inrichting en vertegenwoordigers van de meest betrokken reclasseringsorganisatie geïnterviewd. Ook is met isd'ers gesproken. Om de

uitvoeringspraktijk in een bredere context te kunnen plaatsen zijn tenslotte vertegenwoordigers van het OM geïnterviewd. Bijlage 1 bevat een overzicht van de geïnterviewden.

Een belangrijk onderdeel van het onderzoek betrof het analyseren van dossiers van isd'ers. Het dossieronderzoek was vooral bedoeld om inzicht te krijgen in de inhoud en tijdigheid van de verblijfsplannen, en in de mate waarin de erin opgenomen gedragsinterventies daadwerkelijk zijn gerealiseerd. Per ISD-locatie is een willekeurige steekproef van circa 20 dossiers geanalyseerd. De steekproef betrof isd'ers aan wie de maatregel minstens een jaar tevoren was opgelegd. Het onderzoeksbureau INTRAVAL heeft deze analyse verricht.[1]

1.3.4 Tijdpad

Het inspectieonderzoek is op 27 september 2007 aangekondigd aan onder meer de betrokken locatiedirecteuren gevangeniswezen en de algemeen directeuren van de drie reclasseringsorganisaties.

De feitelijke uitvoering van het onderzoek in de locatie De Schans heeft op 20, 21 en 23 november 2007 plaatsgevonden.

Dit deelrapport is op 20 februari 2008 voor wederhoor voorgelegd aan de directeur van de locatie De Schans, die vervolgens op 3 maart 2008 heeft gereageerd. Ook de gesprekspartners van het OM en de reclassering hebben dit deelrapport voor wederhoor ontvangen.

---

[1] Omdat niet van alle isd'ers de scores op de Recidive Inschattings Schalen (RISc) in de inrichting bekend waren en omdat niet van iedereen kon worden vastgesteld in hoeverre in de verblijfsplannen geïndiceerde RO-gedragsinterventies daadwerkelijk zijn uitgevoerd, is van hen naderhand het digitale reclasseringsdossier (CVS-dossier) ingezien.

1.4 Kengetallen

Tabel I laat zien dat over geheel 2007 gemiddeld isd'ers in de locatie De Schans ingeschreven waren.

Tabel I: Gemiddeld aantal ingeschreven isd'ers in 2007

	Aantal isd'ers
ISD'ers intramuraal in basisregime	8
ISD'ers intramuraal	67
ISD'ers in extramuraal fase met traject	20
Totaal	77

Bron: Kengetallen DJI

In de gemiddeld acht isd'ers in het basisregime zijn zowel gedetineerden begrepen die van meet af aan hebben geweigerd om aan een reïntegratietraject deel te nemen als gedetineerden waarvan het traject is mislukt en die al dan niet tijdelijk zijn teruggeplaatst in het basisregime. De statistische gegevens die elke ISD-locatie maandelijks dient te verstrekken aan het hoofdkantoor DJI geven geen inzicht in de aantallen isd'ers die van meet af aan weigeren om aan een traject deel te nemen.

Als onderdeel van het dossieronderzoek zijn de scores op de Recidive Inschattingsschalen (RISc) achterhaald. RISc is het diagnose-instrument dat de reclassering gebruikt om o.a. in het kader van de voorlichtingsrapportage aan de rechterlijke macht te adviseren op welke leefgebieden sprake is van bijzondere criminogene problemen. Tabel II laat zien dat er veelal sprake is van meervoudige problematiek, waarbij drugsgebruik, gebrek aan werkervaring en opleidingstekorten, alsmede financiële problemen (bijvoorbeeld schulden) en onvoldoende cognitieve vaardigheden het meest in het oog springen.

Tabel II: Scoreverdeling op de leefgebieden van de RiSc (n=20)

	RiSc-score			
	laag	midden	hoog	onbekend
1.2. delictgeschiedenis, huidig delict en delictpatronen	2	14	2	2
3. huisvesting en wonen	12	0	6	2
4. opleiding, werk en leren	1	9	8	2
5. omgaan met geld	0	14	4	2
6. relaties met partner, gezin, familie	11	3	4	2
7. relaties met vrienden en kennissen	4	13	1	2
8. drugsgebruik	0	7	12	2
9. alcoholgebruik	12	3	3	2
10. emotioneel welzijn	15	2	1	2
11. denkpatronen, gedrag en vaardigheden	1	14	4	2
12. houding	5	10	3	2

Bron: dossieronderzoek Intraval

1.5 Eerder onderzoek

De Inspectie voor de Sanctietoepassing heeft in het najaar van 2005 een algehele doorlichting verricht van de PI Overamstel, inclusief de locatie De Schans. Deze inspectie had betrekking op alle aspecten van het inrichtingsbeleid en van de uitvoering daarvan, inclusief dat ten aanzien van gedetineerden aan wie geen ISD-maatregel is opgelegd. Het betreffende rapport is in februari 2006 gepubliceerd.

2 Verblijfs- en reïntegratieplan

In de Penitentiaire beginselenwet is voorgeschreven dat voor iedere veroordeelde tot de ISD-maatregel binnen een maand na binnenkomst in de inrichting een plan wordt opgesteld voor de uitvoering van de ISD-maatregel. Hieronder wordt eerst beschreven hoe de locatie De Schans dit proces heeft georganiseerd. Vervolgens wordt gezien hoeveel tijd deze planning vergt.

2.1 Totstandkoming

Bevindingen

Er zijn in Amsterdam twee ISD-locaties: de locatie Havenstraat en de locatie De Schans. Alle veroordeelden tot de ISD-maatregel worden eerst opgenomen in de locatie Havenstraat. Nadat het verblijfsplan daar is opgesteld, blijven gedetineerden met een psychiatrische of verstandelijke handicap in beginsel deze inrichting. Gedetineerden zonder zo'n handicap en met een dominant verslavingsprobleem worden overgeplaatst naar De Schans. In De Schans werd in het verleden de SOV-maatregel ten uitvoer gelegd.

Voor beide categorieën gedetineerden wordt het verblijfsplan in de locatie Havenstraat opgesteld. In het deelrapport van de ISt over deze ISD-locatie is aangegeven hoe dit proces verloopt.

In het verleden bevatten de in de locatie Havenstraat opgestelde verblijfsplannen, concrete interventies. De verantwoordelijke deskundigen in De Schans achtten die echter niet altijd realistisch en uitvoerbaar. Om die reden is naderhand afgesproken dat de PI Havenstraat nog slechts globale verblijfsplannen opstelt en dat deze in De Schans worden geconcretiseerd in zg. reïntegratieplannen. De verantwoordelijke functionarissen in De Schans beschouwen het verblijfsplan als een statisch, wettelijk verplicht brondocument. Het reïntegratieplan bevat de feitelijk te plegen interventies.

In het verleden was de reclassering integraal verantwoordelijk voor het totstandbrengen van een reïntegratieplan. Sinds kort hebben trajectbegeleiders van het regionale coördinatiebureau Terugdringen Recidive (CBTR) die verantwoordelijkheid overgenomen. Het CBTR is onderdeel van het gevangeniswezen. De reclassering is nog wel intensief betrokken. Zo

stellen reclasseringsmedewerkers een eerste concept-reïntegratieplan op. Dit plan wordt besproken met de trajectbegeleider van het CBTR. Deze stelt het vervolgens in het casuïstiekoverleg van De Schans aan de orde, waarna de programmamanager ISD het vaststelt. De programmamanager van De Schans is inhoudelijk verantwoordelijk voor de opzet en uitvoering van de ISD-maatregel binnen de inrichting. Als het reïntegratieplan eenmaal is vastgesteld, dan verstrekt het CBTR de opdrachten aan reclasseringsorganisaties voor het uitvoeren van gedragsinterventies. Deze procedure was ten tijde van het inspectieonderzoek nog maar net ingevoerd. Er was nog nauwelijks ervaring mee opgedaan.

Naast het reïntegratieplan werd ten tijde van het inspectieonderzoek ook een zg. trajectplan opgesteld door de verblijfsafdeling van de ISD'er. Zo'n trajectplan is een dynamisch werkdocument waarin de concrete acties met betrekking tot een ISD'er gedetailleerd worden gepland. Sommige gesprekspartners gaven aan dat de traject- en reïntegratieplannen niet altijd even goed op elkaar zijn afgestemd.

Veel van de gesprekspartners van de Ist stelden dat de planning van ISD-trajecten complex is georganiseerd. Daarbij wordt dan vooral gewezen op de doublures die bestaan tussen de planvoorbereiding in de locatie Havenstraat en die in De Schans. Ook de gedetineerden waarmee de Ist heeft gesproken, verbaasden zich over die doublures.

De Inspectie heeft nagegaan welke andere partijen betrokken zijn bij het totstandkomen van de reïntegratieplannen in De Schans.

De uitvoerende medewerkers op de verblijfsafdelingen waar ISD'ers met een reïntegratietraject verblijven, zijn betrokken bij de voorbereiding van en bij de besluitvorming over de trajectplanning. Zij nemen deel aan het ISD casuïstiekoverleg in de inrichting.

Dat laatste geldt niet voor de medewerkers maatschappelijke dienstverlening (mmd'ers) in De Schans. Die hebben daar onvoldoende tijd voor. Het MMD heeft onder meer tot taak om te screenen in hoeverre is voldaan aan vier basisvoorwaarden voor een succesvolle reïntegratie, nl. identiteitspapieren, onderdak, inkomen en eventueel noodzakelijke zorg. Deze screening is doorgaans al in de PI Havenstraat verricht. De bemoeienis van mmd'ers in De Schans met isd'ers met een reïntegratietraject beperkt zich tot het regelen van een identiteitsbewijs.

Als daartoe vanwege mogelijke psychische of verstandelijke problematiek aanleiding is, schakelt de trajectbegeleider de inrichtingspsycholoog of de aan de inrichting verbonden trajectpsycholoog in. Laatstgenoemde kan zonodig aanvullende diagnostiek verrichten om vast te stellen of isd'ers wel in staat zijn om aan de reguliere reclasseringsinterventies deel te nemen.

Oordeel

De voorbereiding van reïntegratietrajecten voor isd'ers is complex georganiseerd. Idealiter zijn het verblijfsplan en het reïntegratieplan identiek. Het feit dat eerst in de locatie Havenstraat een verblijfsplan wordt opgesteld en vervolgens in De Schans een reïntegratieplan, betekent gedeeltelijk dubbel werk en onnodig tijdverlies. Sommige gesprekspartners in De Schans suggereerden als mogelijke oplossing het fuseren van beide ISD-locaties. Andere opties zouden bijvoorbeeld zijn dat isd'ers met een dominant verslavingsprobleem sneller in De Schans worden geplaatst en dat daar vervolgens het verblijfsplan (lees: reïntegratieplan) wordt opgesteld, ofwel dat vertegenwoordigers van De Schans nauwer worden betrokken bij de diagnostiek in de locatie Havenstraat. Welke oplossing ook wordt gevonden, de huidige werkwijze is volgens de Inspectie contraproductief.

Bovendien is het zaak dat de concrete ISD-trajectplannen die leidend zijn voor het werk op de verblijfsafdelingen goed worden afgestemd op de reïntegratieplannen die reclasseringsmedewerkers en trajectbegeleiders van het CBTR opstellen.

Aanbevelingen

Aan de locaties De Schans en Havenstraat:

Reorganiseer de voorbereiding van reïntegratietrajecten voor isd'ers die vanuit de locatie Havenstraat in De Schans worden geplaatst opdat doublures en tijdverlies worden voorkomen.

Aan de locatie De Schans:

Draag zorg voor een goede onderlinge afstemming tussen enerzijds het verblijfs/reïntegratieplan en anderzijds het operationele trajectplan van de verblijfsafdeling.

2.2 Tijdigheid

Bevindingen

Uit de deelrapportage over de ISD-locatie Havenstraat blijkt dat het meestal niet lukt om het verblijfsplan binnen de wettelijke termijn van een maand vast te stellen. Intern hanteert men een streeftermijn van acht weken, maar ook die termijn wordt vaak niet gehaald. Isd'ers die vanuit de locatie Havenstraat worden doorgeplaatst hebben gemiddeld ruim drie maanden op het verblijfsplan moeten wachten.

Vervolgens wordt in De Schans een reïntegratieplan opgesteld. De streeftermijn daarvoor is vier weken. In de praktijk duurt het doorgaans echter zo'n drie tot vier maanden voordat de reclassering een concept-reïntegratieplan heeft opgesteld. De gedetineerden waarmee de ISt heeft gesproken, beamen dat het vaak heel erg lang duurt voordat de plannen gereed zijn. Wel is het zo dat in die gevallen wel alvast wordt gestart met het volgen van gedragsinterventies.

Oordeel

De voorbereiding van een reïntegratietraject vergt onnodig veel tijd. Dit is deels een gevolg van de complexe organisatie van de planvorming in respectievelijk de locaties Havenstraat en De Schans. Maar ook als een isd'er eenmaal in De Schans is geplaatst, is nog erg veel tijd nodig om een reïntegratieplan tot stand te brengen.

Aanbeveling

Aan de locatie De Schans i.s.m. de lokale reclasseringsorganisaties:

- Licht het proces van totstandkoming van het reïntegratieplan door op mogelijkheden tot versnelling.

3 Intramurale fase

De eerste fase van de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel vindt plaats in speciaal daartoe bestemde penitentiaire inrichtingen. In dit hoofdstuk zal worden vastgesteld in hoeverre deze intramurale fase voldoet aan de normen en verwachtingen die in het toetsingskader voor dit inspectieonderzoek zijn opgenomen.

3.1 Het ISD-regime

Bevindingen

De Schans is één van de torens van de PI Overamstel. Binnen de toren De Schans zijn vijf paviljoens. Bij binnenkomst worden de ISD-gedetineerden op *paviljoen 3* geplaatst. Dat is de motivatie- en selectieafdeling met een regime van beperkte gemeenschap. De gedetineerden nemen er in groepsverband deel aan de leefstijltraining. Afhankelijk van het behandelperspectief dat op dit paviljoen ontstaat, wordt een gedetineerde op een volgende afdeling geplaatst.

Lijkt abstinentie van drugs (en alcohol) haalbaar te zijn, dan volgt na verloop van tijd overplaatsing naar *paviljoen 2*. Gedetineerden worden hier overdag niet op cel ingesloten en er is een beperkt avondprogramma. Zij nemen deel aan productiewerk en vervullen later bijzondere baantjes binnen de inrichting, zoals het assisteren in de keuken en de kantine van De Schans. Deelname aan gedragstrainingen, onderwijs en vakopleidingen behoort ook tot het programma.

De overplaatsing naar *paviljoen 1* luidt de volgende fase in. Dit paviljoen heeft een nog ruimer regime. De eerste zes weken op dit paviljoen verblijft men nog volledig intramuraal, maar daarna kunnen gedetineerden buiten tewerk worden gesteld. Isd'ers verrichten dan eerst drie maanden vrijwilligerswerk en gaan daarna stage lopen bij een reguliere werkgever. De Dienst Werk en Inkomen (DWI) van de gemeente Amsterdam speelt een grote rol bij de organisatie van de arbeidstoeleiding. Ook keert de DWI een uitkering en stagevergoeding uit aan de isd'ers. In de laatste maand voorafgaande aan de extramurale fase wordt de DWI-uitkering opgetrokken om de kleine inrichtingskosten af te dekken als iemand buiten gaat wonen.

Er zijn grote niveauverschillen tussen de arbeidsplaatsen waar de DWI isd'ers naar toe begeleidt. Er zijn reguliere werkplekken in bijvoorbeeld sportscholen, maar ook sociale werkplaatsen zijn als eindstation mogelijk.

Gedetineerden voor wie abstinentie niet haalbaar is, maar waarvan de verslaving hoogstens beheersbaar kan worden gehouden, worden geplaatst op de *paviljoens 4 of 5*. [2] Hier geldt een hvb-regime. Er worden ook gedetineerden zonder ISD-maatregel ondergebracht en gedetineerden waarvan het reïntegratietraject tijdelijk of definitief is stopgezet wegens overtreding van de voorwaarden. De leiding van De Schans heeft het voornemen om voor de isd'ers waarbij volledige abstinentie niet haalbaar is, een aparte aanpak te ontwikkelen. Het beheersbaar houden van de verslavingsproblematiek (harm reduction) is daarbij het maximaal haalbare doel.

De duur van het dagprogramma voldoet op alle paviljoens aan de door de DJI gestelde eisen. Gedetineerden op de paviljoens 1 t/m 3 worden om 17:00 uur ingesloten. Gedetineerden op paviljoen 2 hebben daarenboven een beperkt avondprogramma en worden om 20:00 uur 's-avonds ingesloten. Op paviljoen 1 duurt het avondprogramma tot 22:00 uur.

De wettelijk voorgeschreven activiteiten (luchten, bibliotheek, kerk- of gebedsdienst, bezoek, recreatie en sport) zijn in de dagprogramma's van de verschillende paviljoens opgenomen.

Gedetineerden in het basisregime en op paviljoen 3 kunnen tweemaal per week gedurende een dagdeel aan de arbeid deelnemen. De gedetineerden op de paviljoens 1 en 2 doen dat vier dagdelen per week. De gedetineerden die daar verblijven kunnen ook vaker sporten dan het wettelijk voorgeschreven minimum.

Opvallend zijn de ruime recreatiemogelijkheden in het weekeinde voor de gedetineerden op alle paviljoens.

Activiteiten zoals gedragstrainingen, arbeid of sport vallen wel eens uit. Als dat het geval is, dan worden de isd'ers op de trajectafdelingen niet ingesloten. Op de andere afdelingen is dat om personeelstechnische redenen soms niet voorkomen.

---

[2] Isd'ers die van meet af aan weigeren deel te nemen aan een ISD-traject, worden niet in De Schans geplaatst, maar blijven gedetineerd in de ISD-locatie Havenstraat.

Oordeel

De regimesopbouw is sterk gedifferentieerd. Voor gedetineerden waarvoor abstinentie een haalbaar einddoel is, is er een gefaseerde opbouw met steeds meer faciliteiten en privileges. Arbeidstoeleiding neemt hierbij een belangrijke plaats in. Deze gedifferentieerde en gefaseerde regimesopbouw stamt nog uit de tijd dat de SOV-maatregel in De Schans ten uitvoer werd gelegd en strekt andere ISD-locaties tot voorbeeld. Daarbij zij wel aangetekend dat de bouwkundige omstandigheden in De Schans met zijn relatief kleine paviljoens zo'n opzet ook goed mogelijk maken. De halfopen fase die deel uitmaakt van het regime van paviljoen 1 voorziet in een behoefte, omdat het een gefaseerde overgang naar de volledig extramurale fase mogelijk maakt.

Het dagprogramma van alle paviljoens voldoet aan de geldende eisen, soms zelfs ruimschoots.

3.2 Gedragsinterventies

Bureau INTRAVAL is nagegaan in hoeverre de door de reclasseringsorganisaties uit te voeren gedragsinterventies uit het reïntegratieplan ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. Het onderzoek betrof de geplande en uitgevoerde gedragsinterventies van veertien in het steekproefonderzoek betrokken gedetineerden waarvan een reïntegratieplan aanwezig was en die gemotiveerd waren om een reïntegratietraject deel te nemen. Zij hadden allen minimaal een jaar in De Schans verbleven.

Tabel IV: Geïndiceerde vs. gerealiseerde gedragsinterventies van de reclassering

	aantal
Geplande en uitgevoerde interventies	32
Geplande, maar niet uitgevoerde interventies	32
Niet geplande maar wel uitgevoerde interventies	8

Bron: dossieronderzoek Intraval

Als eerste valt op dat in de reïntegratieplannen doorgaans een standaardreeks gedragsinterventies is opgenomen: COVA, Sova, Terugvalpreventie, budgetteringstraining en agressieregulatietraining. In de loop der tijd werd daar af en toe de leefstijltraining aan toegevoegd. De COVA-training is één

keer volledig uitgevoerd, de daaropvolgende is niet afgerond en vervolgens niet meer uitgevoerd. De training bleek volgens verschillende geïnterviewden te moeilijk en te inflexibel voor de deelnemende gedetineerden en sloeg niet aan.

Per saldo bleek uit het dossieronderzoek dat na minimaal een jaar de helft van de geplande interventies niet is gerealiseerd.

Omgekeerd werden interventies uitgevoerd die niet in het reïntegratieplan waren opgenomen. In 20% van de uitgevoerde trainingen was dit het geval. Verschillende inrichtingsfunctionarissen bevestigen dat af en toe ad hoc andere interventies worden aangeboden dan volgens de eerder afgenomen RISc zijn geïndiceerd. De inrichtingswerkers en de programmamanager bepalen dan op basis van eigen, professioneel inzicht welke interventies passend zijn.

De inrichtingsfunctionarissen waarmee de Ist heeft gesproken, zijn verdeeld over de vraag of het trainingsaanbod toereikend is. In enkele nog bestaande lacunes wordt met de komst van twee aanvullende trainingen (agressieregulatietraining; COVA⁺) binnenkort voorzien.

Het oordeel over de kwaliteit van de trainingen varieert. Ist'ers waarmee de Ist heeft gesproken, alsmede piw'ers en trajectbegeleiders zijn redelijk positief.

De psychomedische stafleden in De Schans waarmee de Ist heeft gesproken zijn sceptischer over het aanbod. Zij betwijfelen of de reclasseringsinterventies wel geschikt zijn voor de ISD'ers die vaak een ingewikkelde persoonlijkheidsproblematiek hebben. Bovendien betwijfelen zij of reclasseringswerkers wel voldoende in staat zijn om het vaak manipulatieve gedrag van de doelgroep adequaat te hanteren. Zij achten een sterkere gedragskundige expertise noodzakelijk.

De Ist acht het verder van wezenlijk belang dat er mogelijkheden zijn om tijdens trainingen geleerde cognitieve en sociale vaardigheden in de dagelijkse praktijk op de verblijfsafdeling te kunnen oefenen. Het dagprogramma biedt daarvoor nu onvoldoende mogelijkheden.

Oordeel

Al eerder heeft de Ist aangegeven zeer positief te zijn over de intensieve en doordachte arbeidstoeleidingstrajecten in De Schans. Daarnaast worden gedragstrainingen aangeboden. Dat daarbij doorgaans sprake is van een standaardpakket, is kenmerkend voor de aanpak die ten tijde van de SOV-

maatregel werd gevolgd. De opzet van de ISD-maatregel gaat echter veel meer uit van maatwerk, waarbij op grond van een gerichte diagnose wordt bepaald welke criminogene tekorten moeten worden geadresseerd.

Dat de helft van de geplande gedragsinterventies na een jaar nog niet is gerealiseerd, is zorgelijk. Het feit dat in één op de vijf gevallen een uitgevoerde interventie niet eerder was gepland, is dat ook.

De COVA-training is in Amsterdam niet aangeslagen. Dit valt op omdat dit probleem zich op de meeste andere ISD-locaties niet of in mindere mate heeft voorgedaan.

De Inspectie acht zich niet gekwalificeerd om te beoordelen of de gedragskundige inbreng bij de resocialisatietrajecten verder dient te worden versterkt. De Ist stelt wel vast dat de twijfel van de psychomedische staf of reclasseringswerkers wel voldoende in staat zijn om het vaak manipulatieve gedrag van de doelgroep adequaat te hanteren, in geen van de andere ISD-locaties zo uitgesproken naar voren is gekomen.

Het dagprogramma biedt onvoldoende mogelijkheden om tijdens de trainingen geleerde vaardigheden op de verblijfsafdeling te oefenen. Een meer methodische aanpak is vereist. Die stelt uiteraard ook bijzondere eisen aan het op de afdelingen werkzame inrichtingspersoneel. Tenslotte is het een vereiste dat er intensieve(re) communicatie plaatsvindt tussen gedragstrainers en medewerkers op de afdeling.

Aanbevelingen

Aan de locatie De Schans i.s.m. de lokale reclasseringsorganisaties:

- Indiceer gedragsinterventies op basis van een diagnose van de specifieke individuele criminogene problematiek aangevuld met een eventueel noodzakelijk persoonlijkheids- en/of intelligentieonderzoek.
- Draag er zorg voor dat de gedragsinterventies die in de ISD-reïntegratieplannen zijn opgenomen worden uitgevoerd.
- Houd bij het aanbieden van gedragsinterventies vast aan de daarvoor geldende selectiecriteria.
- Analyseer de redenen waarom de COVA-training in de Amsterdamse ISD-locaties niet en op andere ISD-locaties wel aanslaat, en onderneem op basis daarvan een nieuwe proef met deze training.

Aan de DJI i.s.m. de reclasseringsorganisatie (landelijk):

- Draag zorg voor een structurele wederzijdse informatie-uitwisseling tussen de trainers van gedragsinterventies en inrichtingsmedewerkers op de verblijfsafdelingen.
- Bezie hoe de mogelijkheden om tijdens gedragstrainingen geleerde vaardigheden op de verblijfsafdelingen te oefenen kunnen worden vergroot. Een integrale methodische aanpak is daarvoor vereist.

3.3 Trajectbegeleiding

Bevindingen

Ten tijde van het inspectieonderzoek bevond de organisatie van de trajectbegeleiding zich in een overgangssituatie. Voorheen was de trajectbegeleiding in handen van verslavingsreclasseringsmedewerkers van de stichting Jellinek. Tijdens het inspectieonderzoek waren er naast die Jellinek-medewerkers ook trajectbegeleiders van het gevangeniswezen actief. Zij nemen de verantwoordelijkheid voor de trajectbegeleiding over van de stichting Jellinek.

In De Schans houdt de aan de inrichting verbonden programmamanager ISD na binnenkomst van de isd'ers op paviljoen 3 een groepsuitleg over de ISD-aanpak. Bij paviljoenswisselingen vinden steeds opnieuw intakes plaats. Op de paviljoens 1 en 2 gebeuren die in de vorm van een driehoeksgesprek tussen isd' er, trajectbegeleider en de mentor van gedetineerde op de verblijfsafdeling.

Volgens het Implementatieplan ISD van de DJI (2004) zouden de trajectbegeleiders in beginsel wekelijks contact moeten hebben met de aan hun zorg toevertrouwde gedetineerden. In de praktijk gebeurt dit niet. Zelf geven de trajectbegeleiders aan dat zij ernaar streven om de isd'ers gemiddeld tweewekelijks te spreken. Dat zijn dan zowel intensieve als vluchtige contacten in het voorbijgaan. De isd'ers waarmee is gesproken geven aan dat gedetineerden die voldoende assertief zijn, de nodige aandacht krijgen. Gedetineerden die zich minder goed kunnen uiten, dreigen te worden vergeten. Een andere klacht is dat de trajectbegeleiders onvoldoende aan de isd'ers terugkoppelen in hoeverre afgesproken acties wel of niet hebben plaatsgevonden. Vooral als het gaat om de voorbereiding op extramurale plaatsingen is dat voor de gedetineerden frustrerend.

De executieve personeelsleden op de verblijfsafdelingen, tenslotte, zijn bezorgd dat de trajectbegeleiders teveel op afstand van de inrichting zullen opereren.

Oordeel

De mate waarin de trajectbegeleiders contact onderhouden met de aan hun zorg toevertrouwde isd'ers is een punt van zorg. Het is van belang dat zij voldoende frequent contact hebben, zowel structureel gepland als ad hoc op verzoek van de gedetineerden zelf. Gedetineerden die zelf geen aandacht vragen, moeten daarbij niet worden vergeten. De ISt is verder van mening dat de terugkoppeling aan isd'ers van de voortgang en afloop van afgesproken acties structurele aandacht behoeft. Een gebrek aan informatie leidt bij hen vaak tot onnodige frustratie.

Aanbeveling

Aan het regionale coördinatiebureau TR Amsterdam:

- Tref de nodige voorzieningen opdat trajectbegeleiders de aan hun zorg toevertrouwde isd'ers in beginsel wekelijks spreken, alert reageren op vragen en op verzoeken tot contact, en structureel de voortgang en afloop van afgesproken acties aan hen terugkoppelen.

3.4 Bejegeningssklimaat op de verblijfsafdeling

Bevindingen

Voor het succesvol doorlopen van een reïntegratietraject is het van belang dat isd'ers niet alleen door trajectbegeleiders worden gestimuleerd en gemotiveerd tot gedragsverandering, maar ook door de inrichtingswerkers op de afdeling waar zij verblijven. Uit de gesprekken die de Inspectie heeft gehad met gedetineerden en inrichtingsfunctionarissen, blijkt dat van een dergelijk stimulerend afdelingsklimaat sprake is op de paviljoens die zijn bestemd voor ISD-gedetineerden met een reïntegratietraject. Op deze paviljoens zijn naast piw'ers ook agogisch medewerkers (agm'ers) werkzaam. In de SOV-tijd hielden deze agm'ers behalve stimulerende gesprekken met afzonderlijke gedetineerden, ook groeps gesprekken ter ondersteuning van het gedragsveranderingstraject. Nadat de SOV-maatregel plaats had gemaakt voor de ISD-maatregel, is de nadruk verschoven naar een meer individuele benadering. De inrichtingswerkers geven aan dat de mogelijkheden om isd'ers te spreken en te motiveren zijn beperkt als gevolg van een reductie van de personeelsformatie. Daar staat tegenover dat de paviljoens 1 en 2 in

tegenstelling tot andere ISD-locaties een avondprogramma in stand hebben kunnen houden.

Op de paviljoens 4 en 5 van De Schans waar gedetineerden worden ondergebracht die geen op abstinentie gericht programma volgen, is veel minder sprake van een stimulerend klimaat. Op die paviljoens verblijven ook gedetineerden zonder ISD-maatregel. Het klimaat is onrustig en de piw'ers zijn er primair gericht op het beheersbaar houden van de afdeling.

Gedetineerden die weigeren aan een traject deel te nemen of die als gevolg van het niet voldoen aan de voorwaarden van het reïntegratietraject zijn teruggeplaatst naar het basisregime, zouden volgens de landelijke ISD-richtlijnen alsnog of opnieuw moeten worden gestimuleerd om deel te nemen aan een reïntegratietraject. De piw'ers op de paviljoens 4 en 5 komen hier vaak niet aan toe.

Een bijzondere rol bij het motiveren en stimuleren van isd'ers is weggelegd voor de piw-mentoren. De gedetineerden op de reïntegratiepaviljoens hebben een mentor. Op de andere afdelingen waar isd'ers verblijven, ontbreekt zo'n mentoraat.

Niet alle gedetineerden waarmee de Ist heeft gesproken, zijn even enthousiast over hun inzet. Veel hangt af van de individuele mentor. De één zoekt actief contact; de ander wacht tot gedetineerden zelf het initiatief nemen.

Afgezien van bovengenoemde verschillen in werkwijze op de onderscheiden afdelingen, zijn de gedetineerden van de verschillende afdelingen te spreken over de algemene bejegening door de piw'ers; die is correct. Wel is het zo dat de medewerkers het erg druk hebben. "Als je niet voor jezelf opkomt, krijg je weinig aandacht", was de stelling van één van de geïnterviewde isd'ers.

Oordeel

Het bejegensklimaat op de reïntegratiegerichte paviljoens ondersteunt het gedragsveranderingstraject van de daar verblijvende gedetineerden in voldoende mate. Er zijn wel verschillen in rolopvatting tussen de mentoren, waardoor sommige ISD'ers wellicht niet die structurele aandacht krijgen die ze behoeven.

Op de paviljoens 4 en 5 ontbreekt een stimulerend bejegensklimaat. Ook ontbreekt hier een actief mentoraat. Hierin zal moeten worden voorzien.

Zoals eerder is aangegeven heeft de directie het voornemen om voor een deel van de hier verblijvende gedetineerden een op harm reduction gerichte aanpak te ontwikkelen. Dat zal dan wel aanvullende eisen stellen aan het inrichtingspersoneel.

Aanbeveling

Aan de locatie De Schans:

- Voer voor alle isd'ers het piw-mentoraat in en expliciteer de daarbij gewenste, proactieve rolopvatting.

3.5 Psychomedische zorg

Bevindingen

Aan De Schans is een trajectpsycholoog verbonden die als daartoe aanleiding is, aanvullende diagnostiek verricht om te bepalen of en zo ja, welk reïntegratietraject haalbaar is. Zonodig kan zij ook trainingen arrangeren die door GGz-instellingen worden aangeboden.

De trajectpsycholoog adviseert over het ISD-traject en verleent geen directe zorg aan de gedetineerde. Dat is de taak van de aan De Schans verbonden GGz-psycholoog. Zij ziet isd'ers alleen op indicatie. In het psychomedisch overleg (PMO) van de inrichting wordt dan besproken welke bijzondere psychomedische zorg nodig is. Aan dit PMO nemen de psycholoog, de psychiater, de inrichtingsarts en de medische dienst deel. Daarnaast participeert de Amsterdamse GGD.

De psychomedische staffunctionarissen waarmee is gesproken, gaven aan dat soms te laat psychiatrische expertise wordt ingeroepen

De medische dienst ziet alle ISD'ers bij binnenkomst, evenals de andere gedetineerden in De Schans. De dienst vervult geen wezenlijk andere rol ten opzichte van isd'ers dan ten opzichte van andere gedetineerden. Vanwege de vaak aanwezige complexe verslavings- en psychische problematiek wordt doorgaans wel een intensiever beroep gedaan op de medische dienst.

Voorzover de door de Inspectie geïnterviewde gedetineerden daar ervaring mee hadden, waren zij tevreden over de toegang tot de medische en de psychologische hulpverleners.

Oordeel

Binnen de mogelijkheden die het gevangeniswezen daartoe biedt, hebben de isd'ers in De Schans voldoende toegang tot psychomedische zorg. Daarbij moet worden bedacht dat isd'ers met bijzondere psychische of verstandelijke handicaps niet naar De Schans worden overgeplaatst, maar in de locatie Havenstraat blijven.

3.6 Vrijhedenbeleid**Bevindingen**

De ISt heeft in haar toetsingskader voor het inspectieonderzoek de verwachting opgenomen dat bij het toekennen van vrijheden aan isd'ers maatschappelijke risico's worden afgewogen. De eerste keer dat een isd'er met verlof gaat, gebeurt dat in het multidisciplinaire casuïstiekoverleg binnen De Schans.

Het OM wordt niet standaard vooraf om advies gevraagd. Het heeft daaraan ook geen behoefte. Zo plaatst het ook niet standaard de zg. executie-indicator. De officieren van Justitie waarmee de ISt in Amsterdam heeft gesproken, zijn van mening dat het vrijhedenbeleid primair tot de professionele verantwoordelijkheid van de inrichting behoort.

Ook de politie wordt niet stelselmatig geraadpleegd voordat een isd'er met verlof gaat. Af en toe is er vooraf contact met een buurtrechercheur. De politie wordt wel geïnformeerd als er sprake is van een verlofadres.

De Schans heeft een halfopen regimesdifferentiatie. Isd'ers die in aanmerking komen voor een op abstinentie gericht resocialisatietraject, kunnen vanaf paviljoen 1 buiten de inrichting werken en aan andere activiteiten deelnemen.

Oordeel

Maatschappelijke risico's worden bij het verlenen van verlof aan isd'ers voldoende afgewogen. Het arrondissementale OM is daar niet actief bij betrokken maar heeft daar ook geen behoefte aan.

Met de overgang van de SOV- naar de ISD-maatregel is in De Schans de halfopen fase niet afgeschaft. Hiermee is aan een belangrijke voorwaarde voor de geleidelijke overgang van detentie naar vrije maatschappij voldaan.

3.7 Drugsontmoedigings- en sanctiebeleid

Bevindingen

Volgens het implementatieplan ISD van de DJI (2004) dienen alle gedetineerden waarvan duidelijk is dat drugsgebruik speelt of gespeeld heeft, minimaal drie maal per week een urinecontrole te ondergaan.

Op paviljoen 2 van De Schans wordt dagelijks steekproefsgewijs en op indicatie gecontroleerd. Op paviljoen 1 gebeurt dat tweemaal per week. Bovendien wordt hier na tijdelijke afwezigheid uit de inrichting niet alleen op drugs, maar ook op alcohol gecontroleerd.

Op de paviljoens 4 en 5 wordt slechts eenmaal in de paar weken gecontroleerd. Op deze paviljoens is volgens de gesprekspartners van de Ist veel druggebruik, vooral softdruggebruik. Vaker controleren is volgens de geïnterviewde piw'ers ondoenlijk. Zoals één van het uitdrukte, zou dat "een infarct op de afzonderingsafdeling opleveren".

Bij vastgesteld druggebruik of bij andere ernstige overtredingen van de in de inrichting geldende regels, wordt een isd'er tijdelijk een fase in het traject teruggeplaatst. Ook wordt dan verwacht dat de betrokkene een zg. terugvalanalyse schrijft. Dergelijke incidenten worden in het casuïstiekoverleg van de inrichting besproken.

Oordeel

Het drugsontmoedigingsbeleid in De Schans wijkt af van het door de DJI voorgeschreven beleid. Vooral op de paviljoens 4 en 5 worden isd'ers veel minder vaak aan urinecontroles onderworpen dan landelijk is voorgeschreven. De Ist heeft ook op andere ISD-locaties geconstateerd dat dit beleid zeer verschillend wordt geëffectueerd. Duidelijkheid over het wenselijk te voeren beleid is dan ook noodzakelijk.

Aanbeveling

Aan de DJI:

- Herbevestig of heroverweeg de landelijke ISD-richtlijnen voor wat betreft het drugsontmoedigingsbeleid met het oog op de substantiële verschillen in de lokale uitvoeringspraktijk.

4 Extramurale fase

De tenuitvoerlegging van de laatste fase van de ISD-maatregel kan plaatsvinden buiten de inrichting. Het kan daarbij om opname in een GGz-kliniek gaan, maar ook om begeleide kamerbewoning of zelfstandige huisvesting in combinatie met een afgesproken dagbesteding. De reclassering is belast met het toezicht op de isd'er in deze laatste fase. De Penitentiaire Maatregel (art. 44^e en 44f) geeft aan dat de inrichting en het gemeentebestuur nadere afspraken maken over de tenuitvoerlegging van de extramurale fase, waarbij de gemeente uitvoeringsverantwoordelijk is.

In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke manier de extramurale fase wordt voorbereid en uitgevoerd. Hoe wordt gereageerd op overtreding van de extramurale voorwaarden komt daarna aan de orde. Tenslotte wordt ingegaan op de manier waarop de nazorg na afloop van de maatregel wordt voorbereid.

4.1 Voorbereiding en uitvoering extramurale fase

Bevindingen

In 2007 bevonden zich gemiddeld twintig isd'ers in de extramurale fase. Het gaat daarbij om voorzieningen zoals huisvesting van de stichting Exodus, Leger des Heils (Domus), HVO-Querido^[3] of opvang in 24-uurs GGz-instellingen zoals Triple-X van Palier of de Piet Roordakliniek. In enkele gevallen verblijft de isd'er extramuraal in een eigen woning.

De GGD Amsterdam speelt een regisserende rol bij plaatsingen in zorginstellingen. Een vertegenwoordiger van de GGD neemt zelfs deel aan het psychomedisch overleg van de inrichting.

De plaatsing van isd'ers met zowel een verslavingsprobleem als een psychische of verstandelijke handicap verloopt volgens alle gesprekspartners van de ISt moeizaam. Vooral voor verstandelijk gehandicapten zijn er nauwelijks geschikte plaatsen.

Ook voor andere isd'ers is het vinden van geschikte huisvesting vaak een groot probleem. Het gevolg van de plaatsingsproblemen is dat isd'ers regelmatig langer dan gewenst in de penitentiaire inrichting moeten

---

[3] HVO-Querido in Amsterdam biedt opvang, woonbegeleiding en dagactiviteiten aan o.a. dak- en thuislozen, verslaafden en mensen met psychiatrische problemen.

verblijven totdat zij extramuraal kunnen worden ondergebracht. Ook worden isd'ers in de extramuraal fase noodgedwongen niet altijd in de meest geschikte voorziening ondergebracht. Dit is bijvoorbeeld het geval als een isd'er die een op abstinentie gericht traject heeft gevolgd, noodgedwongen wordt geplaatst in een instelling waar druggebruik wordt gedoogd. De kans op terugval is dan extra groot.

Eerder in dit deelrapport is ingegaan op de gefaseerde ISD-trajecten die zijn gericht op arbeidstoeleiding. Deze trajecten worden gefaciliteerd door de Dienst Werk en Inkomen van de gemeente Amsterdam.[4]

De beslissing om een isd'er extramuraal te plaatsen is voorbehouden aan de selectiefunctionaris gevangeniswezen op voordracht van de directeur van de betreffende ISD-locatie. Daarbij moet onder meer het risico van recidive worden meegewogen. Dat gebeurt in De Schans in het multidisciplinaire casuïstiekoverleg, waarbij ook de reclassering aanwezig is. Voordat de beslissing wordt genomen tot extramuraal plaatsing, wordt aan de reclassering (meestal de verslavingsreclassering van de stichting Jellinek) gevraagd om een adviesrapport te schrijven. Dit advies is mede input voor het selectieadvies van de locatiedirecteur aan de selectiefunctionaris. Het is volgens de leiding van De Schans de bedoeling dat de reclassering ook in de toekomst aangesloten blijft op het interne casuïstiekoverleg en daarmee tijdig invloed kan blijven hebben op de voorbereiding van het extramuraal traject.

Verskillende functionarissen waarmee de ISt heeft gesproken, zijn van mening dat de beslissing om een isd'er extramuraal te plaatsen nogal eens ad hoc wordt genomen en wordt bepaald door de acute beschikbaarheid van een plaats in een externe instelling. Er is in dit opzichte behoefte aan expliciet beleid met heldere beslissingscriteria.

Het OM wordt voorafgaande aan de extramuraal plaatsing doorgaans niet om advies gevraagd. Omdat het OM de executie-indicator niet standaard plaatst, is dit ook niet nodig. Zoals eerder is aangegeven, is het Amsterdamse OM van mening dat het vrijhedenbeleid primair tot de professionele verantwoordelijkheid van de inrichting behoort.

---

[4] Uit cijfers van de DWI Amsterdam blijkt dat van de 46 isd'ers die vanaf januari 2006 bij de DWI zijn ingeschreven en die een arbeidstoeleidingstraject volgen, er 21 tijdens of na afloop van de ISD-maatregel zijn mislukt. 25 isd'ers participeerden nog in een traject of hadden inmiddels na afloop van de maatregel regulier werk.

De Penitentiaire Maatregel schrijft voor dat ook het advies van het gemeentebestuur bij de extramurale plaatsingsbeslissing dient te worden betrokken. In De Schans gebeurt dat laatste niet.

Ook de politie wordt niet standaard om advies gevraagd. De politie in Amsterdam wordt wel geïnformeerd als een isd'er extramuraal wordt geplaatst.

Er wordt veelal geen afzonderlijk plan opgesteld voor de extramurale fase waarin wordt gespecificeerd welke doelen worden nagestreefd, welke interventies daartoe plaatsvinden en welke voorwaarden daarbij gelden. De voorwaarden waaraan een isd'er zich dient te houden zijn opgenomen in de selectiebeschikking van de selectiefunctionaris. Naast het zich onthouden van strafbaar gedrag zijn gangbare voorwaarden: geen middelengebruik (wekelijkse urinecontroles) en eisen met betrekking tot de dagbesteding. Daarnaast tekent de isd'er een toezichtsovereenkomst met de reclassering en zijn er veelal voorwaarden van de zorginstelling waar een isd'er wordt geplaatst.

Het toezicht in de extramurale fase vindt plaats door de betrokken reclasseringsorganisatie. Voor wat betreft de wijze waarop toezicht wordt gehouden op de naleving van deze voorwaarden, zijn er geen gedetailleerde afspraken gemaakt tussen de inrichting en de reclassering. Wel zijn voor de reclasseringswerkers die met het toezicht zijn belast, interne reclasseringsrichtlijnen van toepassing.

De reclasseringswerkers waarmee de ISt heeft gesproken, geven aan dat zij de extramuraal geplaatste isd'ers wekelijks spreken, waarvan eenmaal per twee weken face-to-face.^[5] Verblijft een isd'er in een 24-uurs instelling, dan heeft de reclasseringswerker contact met de begeleider van die instelling.

Oordeel

Wettelijk gezien is het gemeentebestuur verantwoordelijk voor de uitvoering van de laatste fase van de tenuitvoerlegging van de maatregel (art. 44 e, lid 2 PM). De gemeente Amsterdam geeft hier invulling aan. Dat blijkt onder meer uit de regisserende rol van de GGD bij de plaatsing van isd'ers in

---

[5] De ISt heeft getracht dit te verifiëren door van een steekproef van extramuraal geplaatste isd'ers informatie te traceren in het cliëntvolgsysteem van de reclassering. Slechts in een beperkt aantal gevallen bleek de contactfrequentie daarin te zijn geregistreerd.

zorginstellingen en uit de sterke betrokkenheid van de Dienst Werk en Inkomen bij de arbeidstoeleidingstrajecten voor isd'ers.

Andere belangrijke samenwerkingspartners in de extramurale fase zijn GGz-instellingen. Het opnamebeleid van zorginstellingen behoort niet tot het toezichtdomein van de ISt. Dat neemt niet weg dat de beschikbaarheid van kwantitatief en kwalitatief voldoende zorgplaatsen essentieel is voor een adequate invulling van de ISD-maatregel en daarmee voor het welslagen daarvan. Dat de extramurale plaatsingen vaak moeizaam verlopen, leidt tot frustratie bij de isd'ers die vaak lang op een plaats moeten wachten. Bovendien zou het ontbreken van voldoende geschikte plaatsingsmogelijkheden wel eens kunnen leiden tot extra mislukkingen in de extramurale fase.

Voor wat betreft de werkwijze bij de voorbereiding van de extramurale fase, is positief dat de leiding van De Schans voornemens is om de actieve en tijdige betrokkenheid van de reclassering (m.n. Jellinek) te handhaven; ook nadat een nieuw samenwerkingsmodel met de reclassering zal zijn geïntroduceerd en de intramurale trajectbegeleiding volledig is overgenomen door het gevangeniswezen.

Daar staat tegenover dat manier waarop extramurale plaatsingsbeslissingen worden genomen, beter beleidsmatig dient te worden geschraagd en gestructureerd.

De Penitentiaire Maatregel schrijft voor dat het integrale reïntegratieprogramma voor een isd'er schriftelijk in een verblijfsplan wordt vastgelegd. Voorzover dat in het verblijfsplan bij het begin van de ISD-maatregel nog niet is gebeurd, is het dan ook noodzakelijk om voor de extramurale fase een aanvullend plan op te stellen, waarin doelen, interventies, voorwaarden, betrokken partijen etc. zijn vastgelegd. In lijn met het wettelijke voorschrift dat isd'ers schriftelijk akkoord moeten gaan met het verblijfsplan, zou de gedetineerde ook het extramurale plan moeten ondertekenen.

Aanbevelingen

Aan de staatssecretaris van Justitie:

- Vraag bij de daarvoor verantwoordelijke partijen blijvend aandacht voor de plaatsingsproblemen in zorginstellingen en breng daartoe zonodig de behoefte aan verschillende soorten zorgplaatsen nader in kaart.

Aan de locatie De Schans:

- Ontwikkel nader inhoudelijk en procedureel besluitvormingsbeleid met betrekking tot de extramurale plaatsingen van isd'ers.
- Voorzie in een procedure waarbij een aanvullend schriftelijk en door de isd'er te tekenen plan wordt opgesteld voor de extramurale fase van de ISD-maatregel.

4.2 Rapportage- en sanctiebeleid

Bevindingen

In het toetsingskader van de ISt zijn drie normen opgenomen die betrekking hebben op het rapportage- en sanctiebeleid in de extramurale fase:

1. De eerste is dat overtredingen van de voorwaarden terstond worden gerapporteerd aan de directie van de penitentiaire inrichting. Overtredingen van de extramurale voorwaarden werden in het verleden niet altijd terstond aan de penitentiaire inrichting gemeld. Dat is nu sterk verbeterd. Desondanks kan niet afdoende worden vastgesteld of ook echt alle overtredingen worden doorgegeven. De reclassering is daarvoor immers zelf ook vaak afhankelijk van de informatie die de zorginstelling verstrekt. Soms zijn die instellingen daar terughoudend in.
2. De tweede is dat maatregelen zonodig direct kunnen worden teruggeplaatst in de penitentiaire inrichting. Als dat noodzakelijk is kunnen isd'ers acuut worden teruggeplaatst in De Schans.
3. In de derde plaats zijn reclasseringswerkers verplicht om maandelijks verslag uit te brengen aan de leiding van de ISD-locatie over het verloop van het extramurale traject. De reclasseringswerkers waarmee is gesproken, melden dat zij dat maandelijks doen. De inrichtingsdirectie nuanceert deze stelling en geeft aan dat de rapportagefrequentie afhankelijk is van de individuele reclasseringswerker. Zij heeft dit probleem inmiddels aan de orde gesteld bij de reclasseringpartners. De ISt heeft van een aantal extramuraal geplaatste isd'ers uit De Schans het geautomatiseerde cliëntvolgsysteem van de reclasseringsorganisaties geverifieerd. Deze steekproef bevestigde de stelling van de directie van De Schans dat de reclasseringswerkers zich lang niet altijd aan de verplichting houden om maandelijks verslag uit te brengen.

In De Schans wordt in het casuïstiekoverleg besproken of en zoja, na welke periode een isd'er opnieuw extramuraal kan worden geplaatst. Meestal is dit minimaal een maand. De selectiefunctionaris werkt goed mee aan dit maatwerkbeleid.

Bij heel korte tussentijdse terugplaatsingen (bijvoorbeeld een week) wordt de selectiefunctionaris niet altijd geïnformeerd.

Oordeel

Het sanctiebeleid in de extramuraal fase is bevredigend geregeld. Wel verdient de verplichting dat de reclassering maandelijks over de voortgang moet rapporteren, blijvende aandacht.

Dat de selectiefunctionaris bij korte terugplaatsingen niet altijd wordt geïnformeerd, is in strijd met de geldende regelgeving.

Aanbevelingen

Aan de locatie Havenstraat:

- Meld elke terugplaatsing in de penitentiaire inrichting bij de selectiefunctionaris.

Aan de reclasseringsorganisaties:

- Wees (blijvend) alert op het maandelijks aan de inrichtingsdirectie rapporteren over de voortgang van het extramuraal traject.

4.3 Voorbereiding nazorg

Bevindingen

Aan de inrichting zijn medewerkers maatschappelijke dienstverlening (mmd'ers) verbonden. Het is hun taak om voor *alle* gedetineerden vier basisvoorwaarden te regelen voor een succesvolle reïntegratie na ontkomst van de detentie: identiteitspapieren, onderdak, inkomen en eventueel noodzakelijke zorg. De mmd'ers stemmen daartoe af met de gemeenten waaruit de gedetineerden afkomstig zijn.

De rol van de mmd'ers is echter beperkt als het isd'ers betreft die in het kader van een reïntegratietraject in de laatste fase van de maatregel extramuraal verblijven. In dat geval beperkt de taak van de mmd'er zich tot het regelen van een identiteitsbewijs. De trajectbegeleider is verantwoordelijk voor het regelen van de andere basisvoorwaarden. Hij zet de daarvoor

noodzakelijke stappen in het verlengde van de (voorbereiding van de) extramurale fase samen met externe partijen, zoals gemeentelijke en zorginstellingen.

De mmd'ers zijn weer wel belast met de integrale voorbereiding van de nazorg van isd'ers die vanuit een basisregime met ontslag gaan. Daartoe behoren ook isd'ers die eerder extramuraal geplaatst zijn geweest, zich toen niet aan de voorwaarden hebben gehouden en vervolgens zijn teruggeplaatst.

Lastig is dat de gemeente Amsterdam geen vaste contactpersoon heeft die de noodzakelijke gemeentelijke nazorgactiviteiten coördineert. Het gevolg is dat het MMD zelf de weg moet zien te vinden in de gemeentelijke organisatiestructuur en contact moet leggen met de verschillende gemeentelijke diensten.

Daar staat echter tegenover dat de gemeente Amsterdam actief betrokken is bij de schuldsanering van isd'ers, bij arbeidstoeleidingstrajecten en (via de GGD) bij het regelen van extramurale zorgplaatsingen.

Oordeel

Het MMD heeft een bescheiden rol bij de planning en uitvoering van ISD-trajecten in De Schans. De Inspectie heeft geen signalen gekregen dat de betrokkenheid van het MMD zou moeten worden versterkt of dat de informatie-uitwisseling met de trajectbegeleiders tekort zou schieten.

5 Organisatie en borging van het ISD-proces

Voor het goede verloop van de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel is het van belang dat aan een aantal essentiële organisatorische randvoorwaarden wordt voldaan, zoals een doeltreffende communicatie en samenwerking tussen alle betrokken partijen; zowel intern binnen de ISD-locatie als met ketenpartners daarbuiten. Ook is het nodig dat de beschikbare personeelsinzet kwantitatief en kwalitatief op orde is. Daarop wordt in dit hoofdstuk nader ingegaan.

Aan het slot van het hoofdstuk wordt bezien in hoeverre het ISD-proces voldoende is geborgd.

5.1 Rolverdeling en samenwerking binnen de penitentiaire inrichting

Bevindingen

Bij de uitvoering van de ISD-maatregel binnen de locatie De Schans zijn verschillende inrichtingsfunctionarissen betrokken. Voor een goed verloop van het primaire proces, is het essentieel dat de rollen van deze functionarissen helder zijn verdeeld en dat er afdoende wordt samengewerkt. Veel inrichtingsfunctionarissen waarmee de ISt heeft gesproken, vinden de rolverdeling onvoldoende helder. Deels heeft dit te maken met de overgangssituatie die ten tijde van het inspectieonderzoek bestond met betrekking tot de organisatie van de trajectbegeleiding. Deze functie gaat over van de reclassering naar het regionale coördinatiebureau Terugdringen Recidive van het gevangeniswezen. Er is sprake van een nieuw samenwerkingsmodel dat nader zal moeten worden ingeregeld. In het algemeen is er behoefte om de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de bij het ISD-proces betrokken partijen te expliciteren en schriftelijk vast te leggen. Volgens veel gesprekspartners van de ISt worden beslissingen nu nog vaak ad hoc genomen.

Tijdens het inspectiebezoek werden aanvullend twee specifieke aandachtspunten gesignaleerd met betrekking tot de onderlinge rolverdeling en samenwerking.

In de eerste plaats is er geen structurele linking pin tussen het ISD-casuïstiekoverleg en het psychomedisch overleg (PMO). Daardoor kan het

voorkomen dat het met betrekking tot een isd'er te volgen trajectbeleid en het psychomedisch beleid op gespannen voet met elkaar komen te staan. In de tweede plaats heeft het bureau selectie en detentiebegeleiding (BSD) de behoefte geuit om beter te worden aangesloten op het casuïstiekoverleg. Weliswaar voorziet het BSD in het secretariaat van dit overleg, maar een meer inhoudelijke betrokkenheid is gewenst om te voorkomen dat het bureau wordt overvallen door voorgenomen extramurale plaatsingsvoorstellen.

Oordeel

De rolverdeling en samenwerking tussen de bij het ISD-proces betrokken organisatieonderdelen dient beter te worden geborgd. De directie heeft aangegeven de noodzaak hiervan in te zien.

De ISt acht het van belang om in dat verband ook te bezien hoe het BSD en het PMO beter kunnen worden aangesloten op het casuïstiekoverleg, waarin de planning en de voortgang van ISD-trajecten worden besproken.

Aanbeveling

Aan de locatie De Schans:

- Leg de rolverdeling binnen het ISD-proces vast in een procedurebeschrijving en bezie daarbij hoe BSD en PMO beter kunnen worden aangesloten op de casuïstiekbesprekingen.

5.2 Kwantitatieve en kwalitatieve personeelsinzet

Bevindingen

Voor een goede uitvoering van de ISD-maatregel is het noodzakelijk dat er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is.

De ISt heeft in het kader van het onderhavige onderzoek van de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel twee (mogelijke) knelpunten gesignaleerd met betrekking tot de personeelsinzet.

In de eerste plaats is de contactfrequentie van de trajectbegeleiders met de isd'ers onvoldoende en geven zij zelf aan dat de caseload groot is.

In de tweede plaats zijn de piw'ers en agogisch medewerkers (agm'ers) waarmee de ISt heeft gesproken, algemeen van mening dat hun formatie te beperkt is, waardoor de gewenste intensieve begeleiding van de isd'ers niet mogelijk is. Dat geldt zowel voor de trajectafdelingen, als de paviljoens 4 en 5.

Een andere vraag is of de functionarissen die bij de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel zijn betrokken, kwalitatief voldoende zijn toegerust voor hun taak. Binnen het executief personeel op de afdelingen is onderscheid te maken tussen piw'ers en agm'ers. Laatstgenoemden vervullen een intensieve coachende rol naar de gedetineerden. Zij zijn meer geschoold en ervaren in de specifieke begeleiding die de bijzondere ISD-doelgroep nodig heeft, dan de reguliere piw'er. Over de vraag of uitsluitend groepsleiders moeten worden ingezet, verschillen de meningen. Naast een hulpverleningsattitude is volgens een aantal geïnterviewden ook de soms strakker regulerende taakopvatting van de piw'er gewenst. Iedereen is het er wel over eens dat voor de begeleiding van isd'ers een behoorlijke werkervaring nodig is en (bij)scholing met betrekking tot verslavings- en psychomedische problematiek.

Er bestaat bij grote delen van de inrichtingsorganisatie zorg over het vertrek van de trajectbegeleiders van de verslavingsreclassering uit de inrichting. De trajectbegeleiders van het gevangeniswezen zouden nog onvoldoende geëquipeerd zijn om de isd'ers met complexe problematiek te begeleiden. Bovendien zijn zij nog onvoldoende op de hoogte van de sociale kaart in Amsterdam.

Oordeel

De ISt acht zich niet gekwalificeerd om een definitief oordeel te geven over de huidige kwantitatieve personeelsinzet op de verblijfsafdelingen. Wel heeft zij eerder in dit rapport geconcludeerd dat de gedragstrainingen nog onvoldoende vervolg krijgen op de verblijfsafdelingen. Het oefenen van tijdens de gedragsinterventies geleerde sociale en cognitieve vaardigheden en de daartoe noodzakelijke methodische aanpak stelt zowel kwalitatief als kwantitatief aanvullende eisen aan de uitvoerende medewerkers op de trajectafdelingen. Door op deze afdeling deels groepsleiders in te zetten is aan een belangrijke kwaliteitseis voldaan. De vraag of de formatie daarvoor ook toereikend is, zal nader moeten worden onderzocht.^[6]

Voorzover piw'ers worden belast met de begeleiding van isd'ers is het zaak te investeren in deskundigheidsbevordering op het terrein van verslavings- en psychomedische problematiek.

---

[6] De inrichtingsdirectie heeft in het kader van de wederhoor op dit deelrapport laten weten dat "door het bevrozen van de functie van groepsleider (=agm'er) de aanbeveling inzake de bejegening van ISD-gedetineerden met verslavings- en psychomedische problematiek door ons niet in zijn volle omvang kan worden waargemaakt".

Met het vertrek van de trajectbegeleiders van de verslavingszorginstelling Jellinek bestaat het risico dat er onvoldoende expertise is voor een op de complexe doelgroep toegesneden trajectbegeleiding. Positief is daarom dat de inrichting voornemens is om vertegenwoordigers van Jellinek te laten blijven participeren in het ISD-casuïstiekoverleg. Verder zullen bijzondere (opleidings)eisen moeten worden gesteld aan de trajectbegeleiders die op isd'ers worden ingezet.

Naar gelang meer ervaring wordt opgedaan met de inzet van trajectbegeleiders van het gevangeniswezen zal geëvalueerd moeten worden of de huidige caseload-normering toereikend is.

Aanbevelingen

Aan de DJI:

- Heroverweeg de kwantitatieve personeelsbezetting in het verlengde van eerdere aanbevelingen van de Ist met betrekking tot de gewenste methodische aanpak op de trajectafdelingen voor isd'ers.
- Vergroot de deskundigheid van piw'ers die verantwoordelijk zijn voor de bejegening van isd'ers m.b.t. verslavings- en psychomedische problematiek.
- Stel vast welke bijzondere competenties gewenst zijn voor trajectbegeleiders van isd'ers en zet op basis daarvan trajectbegeleiders in.
- Evalueer of de caseload-normering van de trajectbegeleiders van het gevangeniswezen toereikend is nadat daarmee enige ervaring is opgedaan.

5.3 Rolverdeling en samenwerking met externe partijen

Bevindingen

Functionarissen uit De Schans onderhouden contacten met verschillende externe partijen: het OM, reclasseringsorganisaties, politie, gemeentelijke diensten en zorginstellingen.

De (structurele) ketensamenwerking in het ressort Amsterdam wordt besproken in het deelrapport van de Inspectie over de ISD-locatie Havenstraat. Hier volstaat de constatering dat de programmamanager ISD van De Schans participeert in het zg. instroomoverleg van Amsterdam waar de kandidaten voor de ISD-maatregel worden besproken. Verder neemt de

locatiedirecteur deel aan het ketenbrede strategische beleidsoverleg met betrekking tot veelplegers in Amsterdam.

De gemeente Amsterdam vervult, zoals meermalen in dit rapport is signaleerd, een actieve regisserende rol bij de (voorbereiding van de) extramurale fase van de ISD. Dat geldt speciaal voor de GGD en de Dienst Werk en Inkomen.

Oordeel

Bij de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel moet worden samengewerkt met veel externe partijen. De wijze waarop gemeentelijke diensten in Amsterdam zich inzetten, is een voorbeeld voor veel andere ISD-locaties.

5.4 Procesbeschrijvingen

Bevindingen

Om de continuïteit van de relevante werkprocessen te garanderen is het van belang dat deze schriftelijk zijn vastgelegd, inclusief de rollen van de daarbij betrokken inrichtingsfunctionarissen. Daaraan bestaat binnen de locatie De Schans grote behoefte. Het inrichtingsmanagement onderschrijft deze behoefte en heeft ook al de nodige stappen daartoe gezet.

Voor wat betreft de samenwerking met externe partijen is er in de gemeente Amsterdam een veelplegersconvenant, waarbij de penitentiaire inrichtingen in Amsterdam partij zijn. Los van dit convenant is er in augustus 2007 door het Amsterdamse OM een brochure gepubliceerd waarin tekst en uitleg wordt gegeven over de manier waarop de ISD-maatregel in dit arrondissement wordt uitgevoerd. Deze brochure is bestemd voor alle betrokken ketenpartners.

De samenwerking met de reclassering is vastgelegd in een draaiboek voor het nieuwe samenwerkingsmodel gevangeniswezen-reclassering.

Oordeel

De Inspectie onderschrijft de noodzaak om het ISD-proces te borgen door het verloop ervan te beschrijven en de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de daarbij betrokken partijen te expliciteren

Aanbeveling

Aan de locatie De Schans:

- Leg de rolverdeling tussen de bij het ISD-proces betrokken partijen vast in een procedurebeschrijving .

5.5 Gegevensregistratie

Bevindingen

Om het verloop van ISD-trajecten goed te kunnen volgen en om informatie daarover te kunnen delen met anderen, is het van belang om een coherent documentatie- en registratiesysteem te hebben.

Als onderdeel van het dossieronderzoek heeft het bureau INTRAVAL vastgesteld dat de dossiers van isd'ers voornamelijk op één plek aanwezig zijn. De dossiers zijn allemaal fysiek aanwezig en bevinden zich in archiefkasten waar ze op alfabet zijn geordend. Voor iedere gedetineerde zijn tenminste twee mappen aanwezig: één met het penitentiair dossier en één met ISD-informatie. De map met ISD-informatie is overzichtelijk gestructureerd.

In hoeverre isd'ers de in het verblijfsplan geïndiceerde interventies daadwerkelijk ondergaan, wordt in de locatie De Schans handmatig bijgehouden door de programmamanager ISD.

Oordeel

De papieren dossiervorming met betrekking tot isd'ers is op orde. De vastlegging in hoeverre geplande gedragsinterventies daadwerkelijk worden gerealiseerd, verdient echter verbetering. Om te garanderen dat voor alle betrokken partijen relevante informatie toegankelijk is en om het verloop van individuele ISD-trajecten te kunnen monitoren is het van wezenlijk belang om een integraal (digitaal) volgsysteem te introduceren. De Inspectie heeft van het hoofdkantoor DJI begrepen dat overwogen wordt om het zg. Traject Informatiesysteem (TRIS) dat als onderdeel van het beleidsprogramma Terugdringen Recidive door de DJI is ontwikkeld, ook voor ISD-trajecten te benutten.

Aanbeveling

Aan de DJI:

- Introduceer een (digitaal) cliëntvolgsysteem voor ISD-trajecten waarin behalve de planning ook de realisatie van de verschillende programmaonderdelen wordt bijgehouden.

5.6 Monitoring ISD-trajecten

Bevindingen

De planning en voortgang van ISD-trajecten wordt in de locatie De Schans multidisciplinair besproken in het casuïstiekoverleg. Er zijn wekelijks drie van dergelijke overleggen, respectievelijk voor de paviljoens 1+2, 3, en 4+5. Aan het overleg, dat wordt voorgezeten door de programmamanager ISD, nemen de trajectbegeleiders, de trajectpsycholoog en de betreffende ISD-mentoren van de verblijfsafdeling deel. Het bureau selectie en detentiebegeleiding neemt de verslaglegging voor zijn rekening. Veel partijen waarmee de ISD heeft gesproken, klaagden over het weinig systematische en planmatige karakter van dit overleg.

In de Penitentiaire beginselenwet (art. 18c, lid 1) is vastgelegd dat de isd'ers recht hebben op een periodieke evaluatie van de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel. Deze vindt tenminste eenmaal per zes maanden plaats. In de praktijk wordt aan deze verplichting voldaan doordat de trajectbegeleider de voortgang van de maatregel met de isd'er bespreekt.

Van een periodieke, schriftelijke tussentijdse evaluatie is geen sprake. Zo'n schriftelijke tussentijdse evaluatie vindt alleen plaats als de rechtbank of de gedetineerde zelf heeft verzocht om een tussentijdse rechterlijke toetsing van de noodzaak om de maatregel voort te zetten.^[7]

De Penitentiaire Maatregel (art. 44q) schrijft ook voor dat de directeur van de ISD-locatie na afloop van de maatregel een eindevaluatie opstelt waarin onder andere is aangegeven welke gedragsontwikkeling de isd'er heeft doorgemaakt. In De Schans gebeurt dit niet.

Oordeel

Er is een multidisciplinaire overlegstructuur binnen De Schans om de voortgang van ISD-trajecten te monitoren en zondig bij te sturen. De

---

[7] In Amsterdam waren tot medio 2007 122 zaken voor een tussentijdse toetsing op zitting aangebracht. In 71 gevallen omdat de rechter dat bij vonnis had bevolen en in 42 gevallen op verzoek van de gedetineerde. Bijzonder is dat in negen gevallen het OM daarom had gevraagd. Dit komt doordat in een aantal gevallen omzetting van de ISD-maatregel in een BOPZ-maatregel aangewezen werd geacht. Slechts in 3 gevallen is de ISD-maatregel opgeheven omdat de rechtbank ontevreden was over het verloop daarvan. Zie: "ISD, Maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders", augustus 2007, arrondissementsparket Amsterdam, blz. 55

bespreking van isd'ers in dit overleg kan systematischer worden voorbereid en gevoerd.

Een eindevaluatie van een ISD-traject vindt niet plaats. Los van het feit dat dit wettelijk is voorgeschreven, is zo'n eindevaluatie ook van belang om feedback te organiseren op de in individuele gevallen gevolgde aanpak en daaruit lering te trekken. Van zo'n eindevaluatie kan gebruik worden gemaakt als veroordeelden onverhoopt later opnieuw met Justitie in aanraking komen.

Aanbevelingen

Aan de locatie De Schans:

- Verbeter de voorbereiding van het casuïstiekoverleg zodat beslissingen daar planmatiger kunnen worden genomen.
- Voer in dat aan na afloop van elke ISD-maatregel een inhoudelijke eindevaluatie wordt opgesteld.

5.7 Evaluatie uitvoeringsbeleid

Bevindingen

Om een goede borging van het ISD-proces te helpen garanderen vindt de ISt het van belang dat de inrichtingsdirectie het verloop ervan periodiek evalueert. In De Schans waren de inrichtingsdirectie en het programmamanagement ten tijde van het inspectiebezoek doende om het ISD-proces op onderdelen aan te vullen en bij te stellen.

In het Implementatieplan ISD (DJI, 2004) is opgenomen dat de tevredenheid van de ketenpartners door middel van een jaarlijks tevredenheidsonderzoek wordt gemeten. In Amsterdam heeft in de zomer van 2007 een grote, ketenbrede conferentie plaatsgevonden. Verder is er een ketenbreed strategisch afstemmingsoverleg veelplegers waaraan ook de penitentiaire inrichting deelneemt. Noodzakelijke beleidsbijstellingen worden hier besproken.

Oordeel

De ISt meent dat een grondige evaluatie van het ISD-proces in de locatie De Schans gewenst is. De directie onderkent deze noodzaak en heeft deze evaluatie in gang gezet. De uitkomsten van het onderhavige inspectieonderzoek kunnen daarvoor mede als input dienen.

De afstemming tussen de bij de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel betrokken ketenpartners is goed georganiseerd.

6 Algemene conclusies

De Inspectie voor de Sanctietoepassing heeft eind november 2007 de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel in de locatie De Schans onderzocht. De Inspectie is positief over de sterk gedifferentieerde en gefaseerde regimesopzet en over de doordachte manier waarop arbeidstoeleidingstrajecten voor isd'ers zijn georganiseerd. Opvallend is ook de actieve rol van gemeentelijke instanties bij de vormgeving en realisatie van ISD-trajecten.

Dat neemt niet weg dat er op belangrijke onderdelen verbeteringen nodig zijn. De belangrijkste daarvan worden hier genoemd:

- In de samenwerking met de locatie Havenstraat bij de voorbereiding van reïntegratietrajecten zitten doublures. Mede als gevolg daarvan duurt het te lang voordat een definitief reïntegratieplan beschikbaar is.
- In het verlengde daarvan dient ook het interne ISD-proces binnen De Schans te worden gestroomlijnd en te worden geborgd, inclusief de monitoring van de voortgang van ISD-trajecten.
- De indicatiestelling met betrekking tot wenselijke gedragsinterventies kan meer op individuele maat worden gesneden.
- De realisatie van geplande gedragsinterventies moet worden verbeterd.
- De mate waarin het bejegeningssysteem op sommige verblijfsafdelingen het ISD-traject ondersteunt, kan worden versterkt.
- De trajectbegeleiders houden onvoldoende structureel contact met de aan hun zorg toevertrouwde isd'ers en zouden de voortgang en afloop van acties stelselmatiger moeten terugkoppelen.
- De beperkte plaatsingsmogelijkheden en de tijdrovende plaatsingsprocedures zijn er oorzaak van dat isd'ers langer dan gewenst gedetineerd moeten blijven en/of extramuraal in instellingen worden geplaatst die niet voldoende geëquipeerd zijn voor hun opvang.

Gelet op de noodzakelijke verbeteringen is een integrale bijstelling van het ISD-proces in De Schans noodzakelijk. De inrichtingsdirectie heeft daar inmiddels een begin gemaakt.

Externe partijen, zoals regionale zorginstellingen zullen hun verantwoordelijkheid moeten nemen om voldoende geschikte plaatsingsmogelijkheden te realiseren in de extramurale fase van de ISD-maatregel.

Bijlage 1: Respondenten

PI Overamstel, locatie De Schans

- Gedetineerden met een reïntegratietraject
- Gedetineerde in een basisregime
- Coördinator Arbeidstoeleiding
- Hoofd Arbeidstoeleiding
- Hoofd BSD
- Hoofd Medische dienst
- Hoofden en medewerkers verblijfsafdelingen
- Inrichtingspsycholoog
- Inrichtingspsychiater
- ISD-trajectbegeleiders
- Locatiedirecteur
- Medewerker maatschappelijke dienstverlening
- Onderwijzer
- Programmamanager ISD
- Sportinstructeur
- Unitdirecteur

OM

- Officieren van Justitie

Reclassering (Jellinek)

- Medewerkers verslavingsreclassering
- Teamleider verslavingsreclassering

Gemeente

- Vertegenwoordiger Dienst Week en Inkomen

Bijlage 2: Geadviseerde gedragsinterventies

De in de ISD-verblijfsplannen opgenomen interventies:

- Agressieregulatietraining
- Arbeidsmotivatietraining
- Cova-training
- Goldstein
- impulsbeheersing
- Leefstijltraining
- Motiverende gesprekken
- Psychomotorische therapie
- Sova-training
- Terugvalpreventie 1
- Terugvalpreventie 2
- Toeleiding passende zorg
- Woontraining